

Голові спеціалізованої вченої ради
з присудження ступеня доктора
філософії ДФ 17.127.002
Класичного приватного університету
доктору наук з державного управління,
професору **Мерзляк А.В.**

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора наук з державного управління, професора

Кравченка Сергія Олександровича

на дисертаційну роботу Радченка Андрія Петровича на тему:

*«Розвиток політико-управлінської еліти в умовах адміністративної
реформи в Україні»*

подану на захист у спеціалізовану вчену раду ДФ 17.127.002

*Класичного приватного університету на здобуття ступеня доктора
філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за
спеціальністю 281 «Публічне управління і адміністрування»*

Актуальність дисертаційного дослідження.

Актуальність дисертаційного дослідження обумовлюється тим, що адміністративна реформа є одним із нагальних питань, яке потребує вирішення в Україні, оскільки розвиток владних інститутів знаходиться у тісному зв'язку з удосконаленням державного управління. Для того, щоб перетворення у всіх сферах суспільного життя країни було ефективним, державна влада має бути злагодженою. Саме тому метою реформи є оптимізація адміністративно-управлінських процесів, підвищення якості державних послуг для громадян, зниження витрат взаємодії громадян з владними структурами.

Піднесення якості державного управління, що реалізовується через інструменти адміністративної реформи, створює умови для успішного здійснення виконавчою гілкою влади країни своїх функцій.

Будучи інструментом оптимізації влади, адміністративна реформа повинна реалізовуватись елітою, яка є політико-управлінським інститутом суспільства. В іншому випадку реформа залишиться теоретичним побудовою, а не реально працюючим механізмом. Тому при плануванні і реалізації реформаційних заходів потрібно враховувати специфіку еліти в Україні. На актуальність даного дослідження також вказує той факт, що політико-управлінська еліта у своїх діях не завжди є «еталонною», а реалізація адміністративної реформи має значні недоліки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

В дисертації логічно сформульована мета дослідження – здійснити обґрунтування теоретико-методичних засад та науково-прикладних рекомендацій щодо ролі еліти як політико-управлінського інституту суспільства в реалізації адмінреформи в Україні.

Радченко А.П. цілком логічно використовує вторинний соціологічний аналіз при аналізі результатів масового соціологічного опитування (анкетування) серед населення України віком від 18 років (у березні – квітні 2021 р., $n = 1000$). Вибірка квотна, розподілена за статтю, віком, регіоном та місцем проживання (місто й сільська місцевість). *Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95.*

Детальне ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що підхід здобувача до розкриття теми та завдань дослідження відзначається фундаментальністю, системністю та ґрунтовністю викладення матеріалу.

У першому розділі «Теоретико-методологічні аспекти дослідження політико-управлінської еліти в умовах постіндустріального суспільства» визначено, що поєднання різних видів еліти (політичних, адміністративних, економічних) є небезпечним. В таких випадках, центром влади стає

адміністративний ресурс, що неминуче призводить до посилення впливу неформальних інститутів на процес формування еліти.

Визначені етапи формування та характеристики української політичної еліти. Перший етап - період Київського та Галицько-Волинського князівств, з їх подальшим включенням до складу сусідніх держав (приблизно 10-16 ст.). Другий етап включає державницьке утворення сформоване після національно-визвольної війни Б. Хмельницького (17-18 ст.). Третій етап імперіалістичний \ постімперіалістичний період - приєднання українських земель до Російської та Австро-Угорської імперій. Четвертий етап - утвердженням на землях України радянської влади, що призвело до необхідності сформуванню політико-управлінського прошарку, пропитаний марксистсько-ленінською ідеологією.

У другому розділі «Адміністративна реформа в Україні: державно-управлінський аналіз», визначаються заходи, які необхідно здійснити політико-управлінській еліті для зниження потенційних ризиків запровадження адміністративно-територіальної реформи.

До них автор доцільно відносить:

- створення системи моніторингу ефективності нового адміністративно – територіального устрою, що дозволить з'ясувати основні недоліки, допущені при визначенні меж окремих районів і підготувати їх оновлений варіант, з метою можливого коригування меж адміністративно-територіальних одиниць;

- удосконалення нормативно-правову базу щодо адміністративно-територіального устрою шляхом визначення у законодавстві основних принципів побудови адміністративно – територіального устрою, категорій адміністративно-територіальних одиниць, порядок зміни їхнього статусу та меж (включаючи використання процедур прямої демократії), категорії населених пунктів та оновлені критерії віднесення до них;

- посилення механізмів запобігання порушенню принципу законності у діяльності органів місцевого самоврядування;

– розроблення нового Закону України «Про місцеве самоврядування» у якому чітко прописати повноваження органів місцевого самоврядування на різних рівнях адміністративно – територіального устрою;

– посилення участі громадськості у вирішенні питань щодо змін у територіальному устрої шляхом проведення місцевих референдумів.

В третьому розділі «Політико-управлінська еліти в умовах адміністративної реформи в Україні» є цікавий авторський аналіз політико-управлінської еліти, як представників вищої державної служби через призму європейського досвіду.

Автор вдало визначає та аналізує моделі реалізації політико-управлінською елітою адміністративної реформи в Україні. Модель пріоритетного розвитку характеризується розробкою і реалізацією певних напрямків реформи, де представники еліти займають лідируючі позиції. Модель послідовного розвитку характеризується високим рівнем комплексного реформування. Представники еліти найбільш ефективно використовують ресурси, і всі заходи реалізуються планомірно. Модель мінімізованого розвитку, характеризується низьким рівнем реалізації адмінреформи. Це пояснюється, по-перше, слабкою фінансовою забезпеченістю, по-друге, несприятливої соціально-політичною ситуацією та відсутності консенсусу серед представників еліти.

Викладене вище свідчить про обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Висновки відповідають поставленим завданням та свідчать про досягнення мети, рекомендації доведені до рівня їх можливого використання в практичній діяльності. Обґрунтованість результатів дисертації підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних науково-комунікативних заходах.

Оцінка та значущість наукової новизни результатів дисертаційної роботи. Наукова новизна дослідження полягає, головним чином, у формуванні розуміння теоретико-методологічних засад реалізації політико-

управлінською елітою адміністративної реформи в Україні.

Достовірність отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджена їх методологічною обґрунтованістю, використанням теоретичного та практичного доробку за проблематикою роботи.

Цікавими знахідками автора є наступне:

удосконалено:

- системний підхід до дослідження механізму моніторингу результативності адміністративної реформи українською елітою. Це зумовлює й необхідність у створенні спеціального та ефективного механізму моніторингу результативності адміністративної реформи, як елементу коригуючого зворотнього зв'язку;

набуло подальшого розвитку:

- оцінювання та систематизація використання системи критеріїв ефективності, що дає можливість оцінити результативність впровадження певних заходів підвищення ефективності адміністративної реформи політико-управлінською елітою в Україні;

- узагальнення європейського досвіду реалізації адміністративної реформи. Визначено, що реалізація адміністративної реформи політико-управлінською елітою має враховувати регіональну специфіку, яка значною мірою пов'язана з диференціацією еліти, на підставі чого, заходи адміністративної реформи повинні співвідноситися із параметрами політичного та економічного стану регіону.

Сформовані автором першочергові заходи реалізації адміністративної реформи політико-управлінською елітою в публічному управлінні враховують сучасні умови реформування та перетворення в Україні.

Практичне значення одержаних результатів та їх впровадження. Дисертація є цілісним і завершеним науковим дослідженням, її результати характеризуються теоретичною і практичною значущістю. Наукові результати дослідження доведено до рівня конкретних рекомендацій,

положень і методик. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що висловлені у дисертації можуть бути корисними для подальшої наукової роботи та у начальному процесі.

Висновки дослідження отримані в межах наукової роботи Класичного приватного університету «Теорія і практика публічного управління й адміністрування в Україні та зарубіжних країнах» (номер державної реєстрації 0116U002645).

Пропозиції щодо основ ефективної реалізації політико-управлінською елітою адміністративної реформи реалізовані в діяльності Департаменту захисту довкілля Запорізької обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 293/01 від 09.03.2021 р.), Департаменту соціального захисту населення Київської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 1121/36.01/36.02-2021 від 16.02.2021 р.). Окремі теоретичні напрацювання дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі: Класичного приватного університету (довідка № 201 від 10.03.2021 р.); Національного університету «Запорізька політехніка (довідка № 113–30/1 від 23.06.2021 р.)

Основні теоретичні та практичні положення, результати й пропозиції відображено у 9 друкованих працях, з яких: 5 – статті у наукових фахових виданнях України, 1 – стаття у журналі, що індексується в наукометричній базі Scopus, 3 – матеріали конференцій.

Основні положення й результати дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Напрями вдосконалення механізмів державного управління в умовах сучасних реформаційних процесів» 25–26 грудня 2020 р., XXIX Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених, 11 листопада 2020 р., XXVIII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених, м. Запоріжжя, 13 листопада 2019 р.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, відсутність (наявність) порушень принципів академічної доброчесності.

Достовірність отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджена їх методологічною обґрунтованістю, використанням теоретичного та практичного доробку за проблематикою роботи.

Дисертація оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до даного виду робіт. Зміст наукових праць доповнює основні положення дисертації та не викликає наукових сумнівів. За темою дисертації опубліковано в 9 наукових праць, з них: 5 – статей в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в зарубіжному науковому виданні, 3 – матеріали конференцій.

Аналізуючи перелік та зміст опублікованих статей та тез доповідей на конференціях можна зробити висновок про те, що Радченко А.П. виконав вимоги пунктів 9, 11, 12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 (зі змінами). За результатами цього чітко вбачається, що дисертаційна роботи Радченка А.П. пройшла апробацію, яку слід вважати достатньою. За підсумками розгляду наукових публікацій здобувача можна стверджувати, що розкриті в них наукові положення мають практичну цінність і характеризуються високим рівнем самостійності роботи здобувача.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. У першому розділі підпункті 1.1 «Політико-управлінська еліта: класичні та сучасні дослідження» автор робить ґрунтовний науково-філософський аналіз концепту «політико-управлінська еліта», але поза увагою залишає державно-управлінський аспект.

2. У першому розділі підпункті 1.3 «Генеза та функції політико-управлінської еліти в Україні» у межах аналізу розвитку політико-

управлінської еліти дещо дискусійними виглядають етапи елітотворення, які визначили суттєві характеристики політико-управлінської еліти в Україні.

3. У другому розділі підпункті 2.1 «Реформування державного управління як важлива складова реалізації адміністративної реформи» доцільно було би чіткіше викласти визначення понять «реформа державного управління та місцевого самоврядування», «децентралізація», «адміністративно-територіальна реформа».

4. У третьому розділі доцільно було би запропонувати стратегію запровадження адміністративної реформи в Україні політико-управлінською елітою.

Проте, означені зауваження не знижують наукової та практичної цінності отриманих результатів, а швидше окреслюють перспективи подальших досліджень за відповідною проблематикою.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Радченка Андрія Петровича на тему «Розвиток політико-управлінської еліти в умовах адміністративної реформи в Україні» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, містить наукові результати, що у сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає у обґрунтуванні теоретико-методичних засад та науково-прикладних рекомендацій щодо ролі еліти як політико-управлінського інституту суспільства в реалізації адміністративної реформи в Україні.

Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному та методологічному рівнях, відповідає за своїм змістом та сукупністю отриманих результатів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами) і вимогам Порядку проведення

експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», а її автор, Радченко Андрій Петрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри публічного
управління та економіки Таврійського
національного університету
імені В.І. Вернадського

С.О. Кравченко

Гіднє Кравченко
завірюю
Вчений секретар

Ю.С. Семениш